

การพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจของ
กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน

Development and improvement of competitiveness of native fabric
weaving groups in the upper north of Thailand

น้ำเพชร วินิจชัยกุล วราภรณ์ ปัญญาวัตติ

รัตนา โพธิสุวรรณ ขนิษฐา เสถียรพีระกุล

Numpet Winischaikule Varaporn Punyawadee

Ratana Potisuwan Kanitta Sathienperakul

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การทำวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการผลิต และ การตลาดของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์โอกาสใน การทำธุรกิจของกลุ่ม รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือและการใช้กลยุทธ์ในการเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขัน โดยกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองนี้เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายผ้าทอพื้นเมืองอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำนวน 7 กลุ่ม และกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ในเขตอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 9 กลุ่ม การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมี ส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันของธุรกิจ การ แลกเปลี่ยนแนวคิด และประสบการณ์ธุรกิจ รวมทั้งร่วมกันวางแผนธุรกิจเพื่อเสริมความสามารถ ทางการแข่งขันของกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่า กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองมีจุดแข็งในเรื่องทักษะ และภูมิปัญญา ที่เด่นชัดด้านลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม มีการปรับปรุงคุณภาพสินค้า และรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด จุดอ่อนในการดำเนินธุรกิจคือ ปัญหาช่องทาง การตลาด ต้นทุนในการดำเนินการสูง และปัญหาการจัดการของกลุ่ม โอกาสที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคือ

การได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน ส่วนอุปสรรคเกิดจากการที่อำนาจซื้อของผู้บริโภคลดลง มีการแข่งขันสูงขึ้นกับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดย่อม รวมทั้งธุรกิจเอกชนอื่น ๆ

กิจกรรมสำคัญที่โครงการวิจัย มีการดำเนินการเพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของกลุ่ม ประกอบด้วย การจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง เพื่อให้ความรู้ในการวางแผนธุรกิจ และการสร้างความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ ทั้งด้านการออกแบบและการทำผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด การจัดให้มีการดูงานเพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์ของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ การพัฒนาเครือข่ายและสร้างความร่วมมือของกลุ่ม เพื่อลดต้นทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต และการขายผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มผลิตภาพในการผลิตผ้าทอ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ นอกจากนี้โครงการวิจัยได้มีการสร้าง Website (www.pathai.org) เพื่อช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลและการดำเนินกิจกรรมของโครงการ

Abstract

The objectives of this research were to explore production and marketing performance of the native fabric weaving groups in the upper north of Thailand, to enhance the abilities of the groups in perceiving and analyzing business opportunities given locally available resources and to promote linkages and strategies to enhance the capabilities of competitiveness. The groups participating in this research project included the 7 groups joining the native fabric weaving network in Pa-sang district, Lamphoon province and the 9 native weaving groups in Jomthong district, Chiang Mai province. This study employs group participatory approach, allowing the members to analyze their business environment, exchange ideas and experiences and set up the business cooperative plans to enhance the groups' competitiveness.

The SWOT analysis indicated that the obvious strength of the participating groups was the indigenous knowledge and skills which reflected in their unique traditional designs. The other plus was the ability in upgrading product quality and designs to serve the market demand. Its weaknesses, however, lied in marketing channels, high operating costs, and managerial issues. Key opportunity included an ongoing support from various organizations, while barriers came from reductions in

purchasing power, and high degree of competition with other small- and medium-sized community enterprises and also private entrepreneurs.

Key activities to improve capabilities of the groups that the research team has implemented during the research duration included three training workshops to educate and encourage business planning and market innovation such as new products or new designs, and study tour to the well-established local enterprise to assist in learning from other' experiences. Linkages and coordination across the participating groups to reduce costs in purchasing inputs and marketing their products were promoted to increase productivity and abilities of the groups in business competition. The website (www.pathai.org) was also established to disseminate the information related to the participating weaving groups and our research efforts.

คำนำ

จากการที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ซึ่งเป็นหนึ่งใน 22 มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการศึกษา ออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูลการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น เพื่อการบริหาร โดยรับผิดชอบในการ จัดทำฐานข้อมูลวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะ และความชำนาญการ (Skill Mapping) ของชุมชนในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีทักษะ ความชำนาญ และมีการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการผลิตเป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางปัญญาที่สำคัญของกลุ่มผู้ผลิต โดยเฉพาะกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบก็คือ ผลิตแล้วไม่มี ตลาดรองรับ การเลียนแบบสินค้าที่ประสบความสำเร็จ ทำให้สินค้าล้นตลาด กลุ่มชาวบ้านยังขาด การวางแผน ด้านการผลิต การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาด ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งขาดทักษะในการวางแผนและขาดความ ร่วมมือระหว่างชุมชน

ในการศึกษาผลิตภัณฑ์เด่นของชุมชนในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่าผ้าทอพื้นเมืองเป็น ผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งมีศักยภาพสูงในการพัฒนา เนื่องจากมีลาย และศิลปะที่เป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่นล้านนา สามารถดำเนินการผลิตเป็นธุรกิจภายในประเทศและส่งออกใบ จำหน่ายตลาดต่างประเทศ ทั้งยังสร้างอาชีพและรายได้ ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจน ลดปัญหาการว่างงานและปัญหาสังคมอื่น ๆ ได้อีกทางหนึ่ง